

זי.

מדינת ישראל

הכנסת

פרוטוקול מס' 11/11

מישיבת ועדת העבודה
שהתקיימה ביום ד', כו' בשבט תשי"ג - 11.2.53
(בשעה 9.20)

נוכח:חברי הוועדה:

ה. ברגר - יו"ר
ש. בזרנו
ב. אבניאל
ח. למדן
א. סטופ
א. תבורי

מזמנים:

מר עילם - מטעם משרד העבודה
ה' מילשטיין)
(נציגי מרכז הלשכות
(

חטרי:

ר. בסתוני
ע. גוברין
ש. גרידי
ב. צ. הראל
א. וילנסקה
פ. חמדאן
ז. סכרסקי
ב. מינץ
א. שוסטק
מ. קלמר
ר. שרי

סדר היום:

מצב התעסוקה בארץ.

היו"ר הרצל ברגר:

אני מבקש את סליחתכם על האיחוד. אנו
נצטרך היום קצת להצטמצם, ומשום כך אבקש
קודם את מר עילם למסור לוועדה בצורה מרוכזת על המצב, מה הט בכל
זאת הדברים שמשרד העבודה רואה אותם כאקטואליים, כאפשריים, כקרובים.

מר עילם:

מצד אחד הקטינים נובעים מכך שהמעגל
המסקי פגום כעת, אין לומר שגם בעבר
היה בריא, אלא שבעבר כיסה הכסף על דברים רבים. המעגל המסקי הטבעי
אינו כתיקונו מתוך המחסור באמצעים, מתוך כוח הקניה וכדומה, הדברים
המכרזים במיוחד לענין התעסוקה נפגעים מחוסר אמצעים בידי הממשלה.
תקציב הפיתוח המאושר איננו - מתוך שאיננו מופעל בסלימות לרגל מחסור
באמצעים - מגלה את כל האפשרויות של תעסוקה ומתוך כך לפחות מספר
מסויים של אנשים היו יכולים להיות נתונים בעבודה לו לא היה הקושי
הכספי מכלכל פעולות אלה.

ז"י

זה מצד אחר.

מצד שני, הפעולות המכוונות אשר נעשו כדי לכסות במידה מסויימת את המחסור בעבודה, ואלה אשר הודיעו על יחן, ואשר הותאמו עם גופים שונים - גם הם אינם פועלים במידה מספקת בגלל זאת שהתשלומים הדרושים לסט כך אינם יכולים להיות מובטחים בקנה-מידה גדול. אם למשל, הרטויות המקומיות, כלומר, העיריות, המועצות המקומיות ובעיקר המועצות האזוריות וכדומה, אשר התאימו דברים אשר בכוחם להעסיק מספר ניכר של אנשים, בפועל מועסקים פחות, מסיבה זו שכל גוף אשר קיבל על עצמו להעסיק מספר כזה או אחר של אנשים אינו יכול לעמוד בזה בגלל מצב הכספים, וכל זמן שלא תימצא דרך בטוחה זה לתקן, הרי שלא נראה במה אפשר יהיה לפתור את העניין.

לא ברור לי באיזה מידה יהיה ממש בהתעוררות שבאה ברטויות המקומיות מתוך הסלת העול המיוחד לענייני תעסוקה. בלי ספק יש בזה תועלת רבה מבחינות רבות, גם מבחינת מעטית של ארגון תנועת התעסוקה במעגל זה, אולם אין אלה דברים אשר יכולים להיעשות מהיום למחר. אחרי שמגייסים ימי עבודה והאפשרויות הכספיות אינן מספקות, הרי ברור שענין זה יתקבל צנוע למדי.

בסיכום ברוני לציין, שאם גם נתעלם מיכולת זו או אחרת של המטק לכלכל מעגל עבודה הוגן, הרי שהדברים תלויים בממשלה, בסני תחומים: תחום של תקציב הפיתוח הקיים, ותחום סידורים מיוחדים. סני התחומים הללו גם יחד אינם מפעילים מספר רציני של פועלים אשר יכלו להפעיל אילו לפחות הצד הזה שתלוי בקופת הממשלה יוכל לפעול בצורה רצויה יותר. גם אם לא בצורה שלמה ומתוקנת כהלכה, אבל בצורה טובה יותר מהקיים, הרי שאפשר יהיה למנות את מספר המובטלים פחות בארבעה, חמישה, או ששה אלפים מן הקיים. לו אפשר היה לקיים תשלומים מסודרים לאובייקטים שונים אשר מקיימים את הפעולות, או למשרדי הממשלה במידה שהם עוסקים בסעיפי הפיתוח ושבכוחם להפעיל עבודה, או גופים מוניציפליים אשר להם נקבעו הסדרים לגבי תשלומים שבכוחם יעסיקו אנשים בדברים שונים, הרי שהתעסוקה הזאת יכולה להיות בטוב גבוה יותר מן הקיים, ודברים אלה אינם מצויים מן האצבע, אלה הם דברים בעלי חשיבות מרובה כשלעצמם.

ישנם גופים מסויימים בעלי מסקל קפיטלי בארץ אשר גמרו את הדיספוזיציות שלהם מבחינה זו, כמו מפעלי מים, ואילו אפשר היה לתת לזו הזדמנות לקבל מקדמות אפקטיביות על-חשבון פעולות של הטנה הנאה, כלומר על-חשבון התקציב הנא, אין ספק שגם זה יכול היה להביא בעקבותיו תוספת בעובדים. קידום דברים מסוג זה אינו רק תוספת עובדים היום, אלא הקמת שלבים רציניים מאד בהתקדמות הכלכלית, כי אם מרחיבים היום את רשת המים, הרי מחר אפשר במים האלה לעשות דברים רציניים גם מבחינת קידום הפרנסה וגם מבחינת קידום אספקת המזונות. אם הדבר אינו נעשה באותו הקצב, הרי שני הדברים נפגעים. אולם כל זה טובב סביב לנקודה אחת: האמצעים הליקווידיים, על-מנת לקיים זאת. ואפשר כבר להגיד שכל הגורמים אשר צריכים לבצע עבודות חדלו לדרוס, כפי שהיה מקובל בעבר, את מלוא הסכומים בעבודה הרגולרית ומוכנים לטאמציפ בטוח זה, אם יהיו לפחות תשלומים חלקיים מסודרים ככל האפשר, כי מצב זה אי-אפשר באמת לסבול עוד. זהו מצב הדברים, וכתוצאה מכך, למרות שסומנו דברים ולמרות שקיימים דברים בעלי חשיבות, אין הם נקראים לכלל פעולה ולכן אין המספרים מסתנים לטובה בטוח ההבטלה, כי באותו זמן הקסיים הכספיים מכבידים את עולם ובמסק עוד נפלטים אנשים - ואלטרנטיבה לא קיימת במציאות.

זהו מצב הדברים, ועל-כן נשאלת השאלה מה ניתן לפורום זה על-מנת לתקן בטוח הנידון. וכאן אני מתקשה לענות, פרט לכך שיכולה להתקבל החלטה שיט צורך לדאוג שכל המכסולים הללו יוסרו ככל האפשר ובהקדם האפשרי.

היו"ר ה. ברגר:

אשר לפרוצדורה, הרי כוונתנו היתה
לטכח היום את הדיון בשאלה זו, מאחר
שהקדמנו לה כבר שלוש ישיבות. אולם, מאחר שחבר הכנסת טען עומד על כך
שנמשיך בדיון, הרי נוכל לקיים דיון קצר ואבקש את החברים להצטמצם בדברים
קובקריטיים.

א. טופ:

עלינו ראשית-כל לתת לעצמנו דין וחשבון
איזה פונקציה יש לנו כוועדת העבודה
של הכנסת בכל הפרובלמה הזו של חוסר עבודה. אני מבין את הפונקציה שלנו
בכך שעלינו לדאוג ולתשוב על הדרך אשר תקטין עד כמה שאפשר את הגורמים
שהביאו למצב זה. תהיה זו שגיאה מצדנו אם נרצה מסביב ללחץ זה לאנות
את הפוליטיקה הכלכלית וכו', אמנם חשיבות רבה נובעת לדבר, אבל ישנה מסגרת
בה מטפלים בשאלה זו ברצינות - ולא אנו נעטה זאת.

מבחינה זו ברצוני להביע בקיצור, וביתר
בהירות את דעיונותי אשר עמדתי עליהם כבר בפעם הקודמת. עמדתי על שאלת
הבניה בארץ; וכאן עושה הממשלה לדעתי שגיאה בזה שהיא מתפטת פתרון לשאלת
האבטלה רק באמצעות היא, אם בעבודת ציבורית, אם בעבודות בריות וכדומה.
הממשלה מתפטת פתרון לשאלה חשובה זו מתוך הכנסות כלליות ציבוריות, בו
בזמן שהיא יכולה לדעתי לעזור לאותם המפעלים אשר יש עוד ברשותם חומרי-גלם
לתקופה מסוימת, ובזהירות רבה אני נוקב בתקופה של חצי שנה, מתוך הנחה
שבמשך חצי שנה ישנה מצבנו הכלכלי בכלל אם ימצא פתרון רציני לשאלה זו.
אני גורס, כי במקום לתפס דרכים למציאת 3:4 המיליונים, שאין לממשלה,
עליה להתאמץ ולדאוג לכך, שמאותו הסכום אשר מיועד לעזרת המפעלים הטונים
היא תיצור מסגרת עבודה של 9 מיליון לירות; למשל, אביא בית חרושת שיש
ברשותו חומרי גלם, יומטעמים שונים אינו יכול לעבוד ולפעול - הצעתי היא
כי במקום לתפס עבודה אחרת ולהוציא את כל הכספים - תדאג הממשלה לכך
ותבוא בדברים עם אותו המפעל כיצד תוכל לעזור לו בתק מחספיים. אותו הדבר
ביתס לענף הבנין. אני יודע אמנם שאין זה פתרון מתמיד, אולם לעת-עתה אנו
רק בבחינת מכבי-שריפה ועלינו לפתור את הבעיה. עמדתי על כך גם בישיבות
הקודמות, אך לא מצאתי הד לדברי, הכל הולך ותוזר באותו המסלול, ואני שואל
מדוע איננו הולכים בדרך זו אשר נראית לי.

ש. בז'רנו:

אני מביט על הבעיה של חוסר עבודה כדאגה
רבה, כי אני חושש מאד שאין זו תופעה
של חוסר עבודה זמני, של חוסר עבודה הנגרם כתוצאה ממעבר ממקצוע למקצוע,
כי אם מחלה הנקראת באנגלית "סטרוקצ'רי", כלומר, מחלה במבנה המשק שלנו.
חוסר עבודה זה סבוע במבנה המשק שלנו, והוא קיים מאז קום המדינה, אלא
שאנו חיפיונו עליו באמצעים מלאכותיים, כל עוד אנו תושבים סמותר לנו
לרכז במשק ליברלי, במשק דמוקרטי אחוז כל-כך גדול מההכנסה הלאומית בידי
צינורות ממשלתיים, או עירוניים, או ציבוריים אחרים, הרי על-ידי כך אנו
למעשה בונים חברה, שבה אחוז המפרנסים אשר עובדים בעבודות פרודוקטיביות
הוא קטן באופן מבהיל (ואינני נוקב במספרים, מאחר שאינני יודע אם הם
מדוייקים). במליט אחרות: חברה שבה מפרנסים מועטים צריכים כל אחד להחזיק
על גבו אולי שני מפרנסים בלתי-פרודוקטיביים, וכאן לא יתכן שלא יהיה חוסר
עבודה. אנו יכולים זמן מסויים לכסות זאת על-ידי אכילת ודומות מבחוק,
יכולים זמן מסויים לכסות זאת באמצעים אינפלציוניים - ועשינו זאת - כל
האכילה הזאת, וכל המשחק הזה של "לא להראות את המחלה" גורם לנו שהמחלה
הולכת ונעשית יותר גרועה, ומסוים כך חוסר העבודה, אני מאד מפתח, בעת יד ילך
ויגדל במסדים עצומים, כי אנו אכלנו כבר את הרזרבות שהיו לנו, ובדרך
האינפלציונית איננו יוכלים יותר להסתמס אם איננו רוצים להגיע לידי
מסברים עוד יותר חריפים, והעזרה מבחוק שאנו מקבלים כאילו למטרות של
הסקעות יסודות - ואנו אוכלים למטרות צריכה - העזרה הזאת אינה מספיקה
יותר לכסות את המבנה הבלתי בריא של המשק.

אני נבהל כאשר אני רואה את הגיטה של
הממשלה כלפי בעיה זאת כפי שהובעה על-ידי מר עילם: מהו כיוון המחטבה
שלנו ומהו הכיוון לתיקונים? - אמצעים, טוב אמצעים ציבוריים במשק טבו
כמעט 50% מההכנסה הלאומית כבר נתרמת על-ידי מסים לקופות ציבוריות.

ז"ל

אמצעים ציבוריים נוטפים אך יגדילו את חוסר העבודה, יהרסו עוד יותר את המסך הפרודוקטיבי, יצמצמו עוד יותר את העבודה של מטרנסים בעבודות פרודוקטיביות ויגדילו עוד יותר את מספר מוטורי העבודה שמקבילים ממכרות ציבורית, והמחלה הסטרוקצורלית הזאת תלך ותעמיק. בכל מסך מחפשים דלים על-מנת להגדיל את היצור, את היצוא - אצלנו כל המאמץ הוא אך להגדיל את הסנוררי וכמה שאנו מגדילים את הסנוררי אנו יוצרים על-ידי כך מסך חולה אשר זקוק לעזרה. - זה המצב בטוח חוסר העבודה, ואם אנו נצליח, מר עילם, על-ידי קמסים לבייס את המליונים אשר לפי דעתך אנו זקוקים להם ברגע זה על-מנת ל-18 או 20 (אינני יודע בדיוק כמה מחוטרי עבודה ראומים כרגע בתור) המליונים מחוטרי העבודה - הרי לא נפתור בטאומה את בעיית חוסר העבודה. להיפך - אנו נהפוך בעיה זאת ליורד תמורה וליותר עמוקה.

ידוע לי, כי בארצות אחרות, בכלל בעולם, כטיס תופעות של חוסר עבודה יש הכרח להזדקק בעבודות ציבוריות, בעבודות ממוסנות על-ידי כספים ציבוריים על-מנת מתחם להפעיל את המסך, אבל בזה אפשר להעזר, וזה יכול לעזור במסך שמבנהו בריא והוא אך סובל ממחלה זמנית שיש להתגבר עליה. אנו איננו נמצאים במצב זה, מחלתנו איננו זמנית, מחלתנו היא במבנה עצמו, ואם גיחתנו לא תהא איך לתקן את המבנה הסוציאלי של המסך שלנו, המפעל של האוכלוסיה שלנו, אם לא נבין שבכיוון זה עלינו לחטב, או כל המליאטיב ילך ויעמיק.

אמרתי כל זאת לא מפני שיש לי הצעות קונקרטיות, ולא מפני שאני חושב שוועדה זו, ועדת העבודה, תקבע סינויים והיא לא תצליח - אלא אני חושב שהדברים הללו הם דברים יסודיים של המסך שלנו ולא יתכן שאנו כאן, בדיון על חוסר עבודה כסתמק ובטמטע את הגישה הזאת אשר שמענו כגישה מסודר העבודה ונחשוב שזו הבעיה; שאם נצליח במסים אלה או אחרים להפעיל עוד כמה אלפים בעבודות טובות, ואילו בציבורות מים - הרי פתרנו את הבעיה. לא כך ארוני מר עילם. להיפך, על-ידי כך נגרום נזק גדול יותר למסך, אם נלך בדרכים מסוג זה.

ה. למדון:

אינני חושבת שבטלב זה הפנינים אשר קטורים בחוסר עבודה הוא תחום שוועדת העבודה אינה יכולה לפתור אותו, ועל-כן צריכה הוועדה להביע דעתה בענין זה. אינני חושבת שוועדת העבודה צריכה להסתפק בזה שתדרבן, או תצליח, על הגורמים הקו בעים שיעטו עבודות דחק על-מנת להקל. היא חייבת לחפש את הגורמים של חוסר עבודה, וכאן אני מסכימה בחלק אחד לדברי חבר הכנסת בזרנו, אשר אשר שזוהי מחלה ממוכנת. הייתי אומרת, כי באופן מלאכותי נוצר כאן מצב של חוסר עבודה למטרה חיובית. אם אניית כי המטרה החיובית היתה ללכת בקו אשר ביטא אותו חבר הכנסת בזרנו, והוא להמעיט ככל האפשר בעבודות בלתי-פרודוקטיביות, ועל-כן עבודות בבנין ועבודות ציבוריות הן עבודות בלתי פרודוקטיביות - כל זה היה בו טעם אילו היה נעשה נסיון להפעיל את כל היכולת הכספית, היכולת החוקית, על-מנת להפנות הון לעבודות יותר פרודוקטיביות, שביצור היה זה דבר חיובי, כי היה בזה מסוג העתקת פועלים מעבודה אחת שהיא בלתי-פרודוקטיבית לעבודה אחרת שהיא מפתחת יותר יצור. דבר זה לא נעשה ונדמה שגם לא ייעשה מבלי שינקטו איזה שהם צעדים דרסטיים שחבר הכנסת בזרנו יקרא להם לטון סוציאליסטי, או מהו דומה לזה. העוביה שיש חומר גלם בארץ היא עובדה שאינה מוכתסת גם על-ידי זרים, אך אני כופרת בכך שהוא בדיוק לחצי שנה; יש בארץ חומר גלם שמובא, והיה מובא לצרכים ספקולטיביים, לאו דוקא יצרניים, אשר עבר מיד ליד והרווח היה על קניה ומכירה, ובזמנו תבעתי בוועדת העבודה שהחומר ינתן למרבי התעסוקה מפני שהארץ זקוקה לחומרי גלם. זה דבר אחד.

שנית, עובדה שאינה מוכתסת - שיש הון בארץ, הון שאיננו מופעל. מדוע? מפני שהון ציבורי, לבביו אפשר להאליט מה לעשות, ולגבי ההון הפרטי אשר נמצא ברשות היחיד, והוא עושה בו מה שהוא חפץ - לביו אין לנו שליטה.

זי.

אינני מציעה בטלב זה להחריט את הכסף הפרטי, אני רק אוטרת מאפטר לנקוט בצעדים חוקיים על-מנת לשאוב את הכסף הפרזיטי הזה. (א. סטופ) מה תעסי עם הכסף הזה? בכסף זה אפתח קודם כל מה שהציע חבר הכנסת בז'רנו, ולאוסרי הגדול אופיה של ארצנו הוא כזה-טכולה נתונה לאפטרות של עבודה ופיתוח, איננו חייב בארץ מפותחת, מוגמרת, הארץ מסועת לפיתוח. אני נוסעת כל החורף עד כביש. עג'ה אל חפיר ואני מביטה על אוטסחים חללו - מה שם אפטר לעשות?ן פטוט כואב לי. היה זמן שצינורות לא היו, מים לא היו על-מנת לפתח את האדמה. כסיס צינורות - מפסיקים את היצור מחוסר מימון, ועדת העבודה אינה יכולה לתת תשובה כספית, כלומר לתת את הכסף לקניית הצינורות, אבל ועדת העבודה יכולה להביע דעתה שהממשלה חייבת לקחת את הכסף במקום שהוא נמצא, והכסף ישנו. הן הביטו מה/וצא? - יוצא שלוקח את האמצעים להחלטה ולהקלת חוסר העבודה בחלקו. כספי דלפונים, מכספי פועלים, אשר נתנו את כספי הביטוח שלהם לביצוע עבודות טובות. כלומר, הם משתתפים בסולידריות עם מחוסרי העבודה על-ידי כך שהם מעמידים לרשותם את חסכוניהם, אשר להם עצמם לא נתנו לנגוע בהם, כי זה שיין לביטוח במקרה אסון, או לעת זקנה. האם אלה הם הצעדים היחידים שהציבור שליט עליהם? איפה הציבור השני, הציבור העטיר אשר יכול לעשות משהו למען כלל הציבור, לא לממשלה. טוען חבר הכנסת סטופ, לו היו נותנים מסכנתאות לבבין היו מפעילים בזה כסף נוסף. נכון שחוטבים את השיכון כעבודה בלתי פרודוקטיבית, אולט אני מוכנה לראות אותה עכשיו כפרודוקטיבית, בטעה שהארץ מסועת לדיור, ובמצב של חוסר עבודה כזה אני מוכנה לראות זאת כעבודה פרודוקטיבית. אולם, אני טואלת: היכן גיוס ההון הפרטי של אנטי ציבור אחרי, לא פועלים?ן אם גם זה אינו בגדר של ביצוע מוכרחה הממשלה למצוא דרך חוקית להכניס ברתם-העול את ההון הקיים בארץ, והוא קיים. אם אי-אפטר לחייב סללו - יפעילו לפחות את אותם הדברים אשר דובר עליהם, חוק מס הרכוש, או מילווה חובה, יקיימו את מס היתר על-מנת לשאוב את הכסף שיטנו. יתכן והדבר יגרום לזעזועים, כפי שהגיש חבר הכנסת בז'רנו, אולם יודע מר בז'רנו כמוני טבעלי תעטיה רבים בתקופת הפיקוח ובגלל צורתו של הפיקוח צברו לא מעט' כספים והסקיעו זאת ברכוטי. אני לא חייבת לדאוג לחגן על רכוש זה, כי הוא רכוש אשר נלקח מצרכנים אשר הפיקוח לא הגן עליהם. הקלקולציות בתקופת הפיקוח היו תור הזהב של הייצורנים, ואת הרווחים הסקיעו ברכוטי - ימכרו זאת. אין לבי דואב על כך.

אני חושבת, כי ועדת העבודה צריכה לנסח החלטות, ולהביא אותן למליאת הכנסת. מה היא רואה כמקורות של חוסר העבודה, שהוא אינו זמני, ומה יש לעשות להקלתו. נדמה לי שועדת העבודה חייבת יותר מן המליאה לתת תשובה בענין זה, גם אם תהיינה לנו כמה וטובות - ואני מניחה שתהיינה לנו כמה טובות.

לגבי המציאות, מה הם הפליאטיבים, האמצעים להקל? אותי מדאיגה מאד העובדה מאין נפלטים הפועלים. אם אני רואה, נניח שהמדובר הוא על פקידים, שבמסך שנת 1952 לא גדל או השתנה מספר מחוסרי העבודה בפקידות, ומי טקטור קצת לעניני לטכת העבודה יודע טאותם מחוסרי העבודה בפקידות הם אנטיס קטיי סיורר. בטאלת הטאלה: מאין באו מחוסרי העבודה הנוספים בלשכות? הם באו מבנין, הם באו מתעטיה, הם באו מלאכה, מטירותים - דוקא מאד חיוניים - מעבודות ציבוריות ואפילו מרפואה. בעיקר מבנין, תעטיה ועבודות ציבוריות - ומספרם עוד ילך ויגדל, כי לי נראה, ומרכזרנו יסכים אתי, שלא כל ה...ן בעבודה היה מן ההכרח, היו נותני עבודה שאזל להם חומר הגלם ולא היה להם במה לעבוד, אולם לעומתם היו נותני עבודה ובעלי תעטיה שחומר הגלם היה מצוי אצלם, אלא היתה להם מצוקה כספית בתשלום שכר-העבודה, ואי לחץ במכירה ומסום כך פטרו פועלים. אני גורסת, כי גם במצב זה חייב נותן העבודה לעשות מאמצים ולא להפסיק את עבודתו. אולם מה מחייב אותו לכך? איט אינו מחייב לכך, הוא חופטי לעשות ככל העולה על דעתו וכפי טנוח לו ביותר, ואם כי אני יודעת שלא נו... לבעל בית-חרושת להפסיק את העבודה, יטנם עובדים חטובים טבכל זאת הוא חייב בפניהם, ואף איננו זורק פועלים בקלות גדולה, אולם בכל-זאת כאשר קטה לו הוא מפסיק את העבודה באין מפריע.

ז"ו.

כאן יכולה ועדת העבודה לתבוע צו למניעת סגירת מפעלים בלי הסכמת שרת העבודה, כלומר, תהיה אפטרות לסגירת המפעל רק במקרה שאין כבר כל אפטרות להניע את הגלגלים. בכל מקרה אחר - לא, על-מנת לא להגדיל את חוסר העבודה.

אשר לבנין - וכאן אני מבדילה בין עבודות ציבוריות ובנין - אני מטכימה לדברי חבר הכנסת טטופ: המוני אנשים הסקיעו כספים לסיכון, הכסף הזה מוקפא. רוב חברות הבנין לוו כספים על-מנת לבנות סיכונים, הן וינן יכולות לבנות את הסיכונים מחוטר מסכנתאות.

מר עילם: אין דבר כזה.

ה. למדן: מכל-מקום אולי אפשר באיזה טהיא דרך, אם בתלק החומרים המיוצרים בארץ, או בדרך אחרת, לתת אטראי בצורה זו או אחרת על-מנת להפעיל דבר זה. אני תוזרת ואומרת: היום אני מוכנה לראות גם בבנין דבר פרודוקטיבי, מפני טזה בא בטעה טהמים מגיעים עד נפט. אנו לא נתזיק מעמד טטום בחינה, לא מבחינה חברתית ולא מבחינה בטחונית אם מצב זה ימשך. ומטום כך אני מוכנה לראות את עבודות הבנין כפרודוקטיביות, את עבודות הייעור כפרודוקטיביות וכו'. יש ללחוץ גם על מוסדות הקרנות האומיים, שלא רק יפסיקו, אלא ירחיבו זאת עד יעבור זעם.

בין הפליאטיבים ישנו גם פליאטיב של חצרנים. אני כמובן איננו תושבת זאת כדבר מייצר, אלא כאמצעי לטאיפת רוח. והנקודה הזאת היא נכונה: לטכת העבודה מוכרחה להסגור אם אין לה מחזור, היא יכולה להתקיים גם כטיס בה מחוטרי עבודה, אבל אם מחוטרי העבודה מתחלפים - ולו באחוז מטויים. כאשר זה אינו מתחלף וישנו ציבור טטטי טאליו רק נוספים אנשים חדשים ומזכיר הלשכה יושב רק כדי לומר: אין לי, אין כל טפק טמצבנו יהיה רע מאד. ומטום כך עלינו לנקוט באמצעים דחופים אשר הצעתי אותם.

ט. בז'רנו: אני מניח טיקחו מהתעטיה 15 מיליון לירות באמצעות מילווה החובה, אולם הנזק טזה יגרום - דוקא בטטח זה של חוטרי העבודה - יהיה הרבה יותר גדול מהתועלת טהמדינה תוכל להוציא מ-15 המיליונים. אלה הם כספים פרודוקטיביים אשר ילכו לטתום חורים זמניים, אולם יטאירו מאחריהם חורים תמידיים.

ח. למדן: אני מציעה, כי הוועדה תנסח החלטות ותעמיד את הכנסת כולה על הסכנה הקיימת.

מר מילשטיין: אין ברצוני להתערב בוויכוח שהתעורר בין חברי הוועדה, אלא אוסיף שתיים שלוש הערות לגוף הענין.

(א) מספר מחוטרי העבודה לא קטן, להיפך, הוא גדל, ומאין באו האנשים - הדבר ידוע: טוב מתעטיה, טוב מפה וטוב מטם. אנו עומדים בשבוע שלפני זה ב-18 מיליון וכמה מאות מחוטרי עבודה - רטומיים רטמיים.

(ב) הופתענו לקרוא בעתונות, לאחר טהעזנו לגייס את עובדי הלשכות על-ידי רגש העזרה של ראשי העידיות להטיל איזה טהוא מט זמני להקלת מצב התעטוקה, ואני ווזר ואומר - זה רק זמני על-מנת לעבור לפחות את המשבר בו אנו חיים - הופתענו אשר הפנים לא אישר את הטלת הטס הזה לא במתח-תקוה...

א. טטופ: הרי שר הפנים היה זה שערר דבר זה?

ז"י

מר מילטטיין:

קצין המחוז הודיע לעיריית פתח-תקוה שאין להם רשות להכריז על טס אבטלה כל זמן שהכנסת לא תדון על כך. הופתעתי לקרוא דבר זה, מאחר שבשבוע האחרון היינו עדים להתעוררות עצומה בעיריית רבות ובמועצות טונות, בפתח-תקוה, בהרצליה, ברמת-גן ועוד. אין ברצוני להכנס לוויכוח שהתעורר אט חוסר העבודה יהיה קצר או ממושך, אף-על-פי שברור לי שלא יהיה קצר, כי ישנם מקומות שבהם חוסר העבודה מגיע חדשים, ובכך נשאלת השאלה כיצד אפשר להתקיים?
ללוטה

לו אפשר היה להפעיל - ולא אכנס לפוליטיקה גבוהה - את העזרה הזאת של העיריית והמועצות המקומיות, היה זה תורם תרומה ניכרת להקלת חוסר העבודה.

(ג) הבאנו בפני ועדת העבודה את שאלת חוק החצרנים. מדוע אנו עומדים על כך? אנו עומדים על זאת מפני שחוק זה יכול לפתור את בעיית מחוסרי העבודה המוגבלים בכוסר עבודה, אשר אינם באים בחשבון בכל פתרון, לא בהעברת אנשים מהעיר לכפר, לא בעבודות בניין, ושאר עבודות הפיתוח בנגב וכדומה. חוק זה בודאי יהיה לעזר - דובר על כך ומסוים כך אין ברצוני לגזול מזמנכם - והוא מחייב המציאות. אני חושב כי ועדת העבודה יכולה לעשות ביוזמת הדבר.

נגעתי רק בשתיים שלוש נקודות אשר תעזרנה לפתרון הבעיה. על יתר הנקודות דיברתי בישיבה הקודמת.

היו"ר ה. ברגר:

מה הפרובלמה ברגע זה? הפרובלמה היא זאת שמוכרתים לחפץ גם פתרונות לזמן ארוך וגם פתרונות זמניים להקלת המצוקה הרגעית, וצריך למצוא איזו דרך שהאמצעים להקלת המצוקה עכשיו לא יחבלו במאמצים למציאת פתרונות לאורך ימים. זוהי כל הפרובלמה. אילו עמדה רק השאלה של אמצעים להקלת המצוקה עכשיו, אפשר היה למצוא דרכים רבות, אולם הן מפוקפקות מאד מפני שיש לגביהן חשש של חללה לאורך ימים. אביא לדוגמא את אחת הדרכים אשר דיברה עליהן חברת הכנסת למדן. היא דיברה על הוצאת צו למניעת פיטורים. אני מתאר לעצמי כי במצב אחר בארץ זאת היתה הדרך הנכונה, אולם במצבנו הנוכחי אין הדבר קל ביותר, כי כאשר אנחנו עומדים במצב של פיטורים מן המסך הציבורי של הממשלה, של העיריית ושל מוסדות ציבוריים טונים איך אפשר בעת דבוענה אחת להוציא צו למניעת פיטורים במסך הייצרני. דבר זה אינו ניתן לביצוע, לדעתי.

כמו-כן דובר כאן על שאיבת אמצעים מן המסך, דבר שאנו צריכים לסאוף לו הן באמצעות היצור והן באמצעות מס הרכוש - ועוד נדבר על כך שיש לפנות אל ועדת הכספים על-מנת להשתדל לזרז את הדיונים בטסח זה - אולם, גם כאן אנו מוגבלים בגבולות מטויימים. נכון אמרה חברת הכנסת למדן, אנשים הטקיעו את כספם ברכוש מת, בדבר בלתי-מייצר, במגרסים, בבתים, ברהיטים, אולם כיום, כאשר יתחילו לשאוב ואנשים יאלצו לסלם הם לא ישלמו מאותו רכוש מת, אלא יוציאו כסף זה מההון החוזר של המפעלים, ואם יתחילו להוציא מההון החוזר זה יגרום לתוספת עבודה במקום אחר, אולם יגרע עבודה במקום אחר, דבר שיגרום טוב לפיטורים. יוצא מכך שגם פה ישנו גבול וצריך מאד מאד לטקול את הדברים, האפשרויות מאד מוגבלות ויש לחשוב על כך בטרם נוציא דבר לפועל.

לגבי המלצות הוועדה - מה עלינו לעשות? חברים, לי נדמה שהדבר לא יהיה תכליתי אם ננסח טורה של החלטות ובניית אותן על שלחן הכנסת. השאלה שאנו צריכים לשאול את עצמנו היא: מה תהא התוצאה הממשית של הדברים. אינני מתאר לעצמי שהכנסת תקיים עכשיו במהרה, בשבוע הבא או בעוד שבועיים, עוד ויכוח על חוסר העבודה (ח. למדן: נדרוש זאת) ויכוח כזה היה לפני שבועיים ובויכוח החדש שיערך לא תאמר שום מלה שלא נאמרה או נשמעה בוויכוח הקודם, ובכך מה יוסיפו הנחת המלצות של ועדת העבודה על שלחן הכנסת? דבר זה יכול רק לתת אולי טיפוק לחברי הוועדה: הנה, כתבנו המלצות, שלחנו את הלחם על פני המים...

זי.

אני חושב, כי הדרך היעילה - במידה שבכלל ישנה דרך יעילה - היא, שהוועדה תנסה שורה של הצעות, המלצות, מסאלות - תקראו לזה הין שתקראו - ותעביר אותן למסדר העבודה בצירוף בקשה לביצוע ההמלצות. (א. סטופ: מדוע למסדר העבודה ולא למטלה?) מפני שאינני חושב שרצוי הדבר שועדת העבודה ותחיל לפנות לכל מסרדי המטלה הקיימים. ועדת העבודה קטורה בדרך כלל עם מסרד העבודה, אמנם, ברור שיטנם מקרים שמסרד העבודה דן בטאלות מסויימות עם מסרד מטלתי אחר, ואין כל ספק שקיימים חילוקי דעות מסויימים בין המסרדים. אני מניח שהמלצות אלה של ועדת העבודה יוטיפו גם קצת תוקף למסרד העבודה בוויכוחים שלו עם מסרדים אחרים.

לגבי ההמלצות הרי תצטרך ועדת העבודה, לדעתי, לפנות אל מסרד העבודה ולבקש ממנו את הדברים הבאים:

(א) לפנות אל מסרד המסחר והתעסיה, או אל מסרד האוצר, באותה הנקודה שהחברים ממרכז הלטכות עמדו עליה בישיבה הראשונה, שביחס למתן רסיונות ליבוא ללא תלום, סחורות מוגברות וחלוקת חומרי גלם, יביאו בחשבון כאחד הנימוקים למתן הרסיון או לאי מתן-הרסיון, או למתן רסיון חלקי, כאחד הטיקולים החשובים גם את טאלת התעסוקה.

(ב) מסרד העבודה יבוא בדברים עם מסרד התקלאות והמחלקה להתייטבות של הסוכנות היהודית לגבי המאמצים המהירים להחטת מימון ההעברה מהעיר לכפר בקנה מידה אפשרי ככל האפשר יותר.

(ג) בירור אפשרויות להנעת עבודות גדולות יותר באמצעות המטק הציבורי והמטק הפרטי. (כאן אני מתייחס למה שדיבור חובר הכנסת שטופ)

ט. בז'רנו: אני מציע לעשות טעיף מיוחד על מימון בנין ועל מימון תעסיה: אשראי לבנין ואשראי לתעסיה.

היו"ר ה. ברגר: אני מוכן לכלול זאת בטעיף ג': הנעת עבודות גדולות יותר באמצעות של אשראי.

(ד) פניה למסרד הפנים ולמסרד האוצר לבירור הענין אם החוק הזה אשר הוציאו כמה מן הרסויות המקומיות ביחס למס אבטלה הוא ענין שתלוי רק במסרד הפנים, או תלוי במטלה כולה מבחינה חוקית.

- אין לי הבטחון שמסרד הפנים אינו יכול לאשר מסים כאלה, בלי הרטאה מיוחדת מהכנסת.

ח. למרון: נדמה לי שהוא יכול לאשר רק מסי שירותים.

ט. בז'רנו: קשה לדעתי, לקבל עמדה בענין זה מבלי לסמוע את הנימוקים של אותו הגוף אשר רוצה למנוע מס זה. אני מציע, כי נשמע תחילה את הבעיה - עד כמה שטעמתי הרי הבעיה היא פשוטה מאד: יטנם אנשים במטלה האומרים שלא כדאי בשביל סכום זה לעשות את הרעט ואת הנזק שעלול לצמוח כתוצאה מכך.

היו"ר ה. ברגר: אם הטאלה היא הנימוק - הרי זה אינו נימוק נגד איסור חוק מס האבטלה. יכול להיות - אינני יודע זאת בטחה - שהמצב החוקי הוא כזה שמסרד הפנים אינו יכול לאשר חוק כזה מבלי שיהיה חוק כללי. נדמה לי שהמצב המספטי אינו כזה. על-כל-פנים גם בנקודה זו אני חושב כי נצטרך לפנות למסרד העבודה ולאמץ את ידיו לוויכוח זה עם מסרד הפנים, או עם המטלה כולה. עלי לומר, כי

בשיחה שהיתה לי עם שר הפנים היה לי הרושם, כי הוא היה מוכן לעשות הכל על-מנת לקבל זאת.

אני רואה כרגע את ארבעת הדברים אשר מניתי אותם. ברור שאנו קודם כל מונעבים על השאלות הבאות להקל באופן זמני. כמו"כ נצטרך לייחד את הדיון בוועדת העבודה על חוק החצרנים, יש לבדוק את ההצעה, אני חושב שנצטרך להכניס בה גם שינויים מסויימים; זאת כבר שאלה לדיון.

א. סטופ:

אני חושש שאם נלך בהתאם להצעת היו"ר יצא שמכונה אחת ששמה ועדת העבודה תוציא עוד נייר, ושרת העבודה הגבי' גולדה מאירסון תקבל זאת ותגיד: יש לי עוד כמה עצות טובות... כלומר: אנו נוסיף עוד נייר אשר יטבע בים הניירות ומה לא נפיק כל תועלת. לדעתי, הוויכוח שלנו לליבון הבעיה הזאת לא בשל עד כדי כך שאפשר כבר לתת לו צורה של הצעות קונקרטיות.

ובי רואה את הפונקציה של ועדה זו בכך שתבחון את שני הצדדים של המטבע, תבחון את האפשרויות לפרטיהן, מהו ההיקף, כמה ימי עבודה יש להבטיח על-מנת ליצור איזה דבר בריא, יסודי, וכו' אחר-כך תבוא בדברים עם שר האוצר, עם שרת העבודה, נראה באיזה שטח אפשר להוסיף, או להפחית. מחובתנו לעשות זאת - אחרת יהיה גורל ההמלצות הללו כגורל יתר ההמלצות שהן בבחינת עצה טובה בלבד.

היו"ר ה. ברנר:

להצעת חבר הכנסת סטופ ברצוני להעיר כי איננו יכול להסיל על ועדת העבודה פונקציה של משרד העבודה, פונקציה מבצעת בענין זה. אני חושש כי מזה לא יצא דבר, כי הענין הואכה, שאם אתה נותן המלצות כלליות מנוסחות, אמנם קונקרטיות, אבל מנוסחות באופן כללי, יש להניח שמשרד העבודה יבצע אותן, אולם אם אתה נותן לו רצפטים הסיכויים לביצוע קלושים יותר.

מר עילם:

יתכן ויש מקום להצעה זו שאומר עכשיו: הוועדה שמעה את תאור המצב והקטיים, כלומר: הבעיה נתפנה לפנייה, הפתרונות היו מרומזים, אבל בתנאים הקיימים לא כל-כך ברור אם ניתן לקיים את אותם הפתרונות או לא. יתכן שיש מקום להנחה כזאת לוועדת העבודה מטמפקת בסלב זה בטמיעת תאור הענין ואינה מטיקה מסקנות והיא תחזור לדון בנושא זה בעוד שלושה, מכסימום ארבעה שבועות. בינתיים, יוכל משרד העבודה להניח בפני הוועדה לא דעות שהתגבשו בתוך המשרד, כי אם דברים אשר סוכמו מתוך תאום עם הממשלה, עם האוצר וכדומה, לגבי כמה וכמה צדדים כספיים והגדרות כאלה או אחרות לגבי תעטיה, תקלאות, וכו'. הוועדה בין שתקבל את ההנחות האלה בסלמותן, בין שתוסיף עליהן או תגרע מהן לא תאנה הרבה לגבי המצב הקיים. הטאלה היא מה ביכולתה של הממשלה לפעול, בין באמצעים ישירים ובין בהפעלת אמצעים אחרים - דבר אשר אינו ניתן להגדרה ברגע זה, כי הוא בסלב של התהוות. אתם יודעים בודאי כי נושא הסילומים אינו מן הנושאים קלי הערך בפתרונות, בין מבחינה טובסטנטיבית ובין מבחינה של אמצעים וכדומה. כעת יושבת הממשלה על התקציב הרגיל, ולתקציב הרגיל יש בלי ספק השפעה על הנושא הנידון. תקציב הפיתוח - על אחת-כמה-בכמה. אינני מוכן להגיד בוודאות שבתום שנים, שלושה, או ארבעה השבועות אפשר יהיה לראות את הדברים כך שכולם יצאו מכלל מטאלה לתחום של ודאות, יתכן שבתום הזמן הזה נמצא באותו המצב, יכול להיות, אינני יכול להבטיח. בהירות של מה שאפשר ומה שאי-אפשר יהיה לעשות, יכול להיות שכעבור שבועות אחדים אפשר יהיה לדעת ביתר בהירות לאן פנינו מועדות, ולציין גם כמה אמצעים קונקרטיים וברורים לקדם את מצב הדברים, ויכול להיות ההיפך מכך שבעוד כמה שבועות נפגש בבעיה מורכבת יותר, שתחומים מסויימים אשר מעסיקים כיום עובדים יתקרבו כבר לשלב של גמר, כמו ענף ההדריים, אשר מעסיק כיום באופן כללי כ-10 אלפים איש; למרות עובדה זו הרי יש לנו מספר גדול של מובטלים במוטבות ההדריים, ומטמפסקת הפעילות הזאת אין לומר שיחזרו למעגל המסק 10 אלפים איש, אלא חוזרים למעגל החצי ממספר זה.

כלומר, אם נציץ קצת לתוך מעגל התקציב לשנה הבאה ונבהיר לעצמנו כמה נקודות - אז נוכל לסכם את הדברים על יסוד הצגת הבעיות במרוכז.

הצעתי היא: לא לסכם כרגע בעיה חשובה זו, אלא לחזור לסיכום על יסוד השלמות בהנחת הענין בעוד שלושה ארבעה שבועות, ועם הנחת המסקנות, או ציוני הדרך של משרד העבודה יהיה טעם גם לדיון בוועדה העבודה וגם בכנסת.

ב. אבניאל:
אני מציע, מאחר שמליאת הכנסת יושבת כבר 20 רגע, להפסיק היום את הישיבה, ולקבל בטובע הבא הצעות בכתב ממשרד העבודה, נעלה גם את ההצעות שהציעו לנו נציגי לשכות העבודה ונסכם זאת.

א. תבורי:
בעקבות ההצעה האחרונה אני מציע למנות ועדת מטנה, אשר תכלול כנציג מוסמך את מר עילם מטעם משרד העבודה וכן את נציגי מרכז הלשכות, והיא תביא את מסקנותיה לאיסור מליאת הוועדה.

היו"ר ה. ברגר:
אני חושב שהדיון בוועדת העבודה צריך להיות תכליתי, ועל-מנת להגיע למטרה עלינו לקבל, לדעתי, את הצעתו של מר עילם. אם משרד העבודה מודיע שהוא יהיה מוכן בדברים קונקרטיים רק כעבור שלושה ארבעה שבועות, מסוים טרוב ההצעות האפשריות הניתנות לביצוע תלויות מבחינת כושר הביצוע בהסכם עם משרדי הממשלה האחרים ולא רק עם משרד העבודה. תאסר בא משרד העבודה ואומר שהוא זקוק לעוד שלושה, ארבעה שבועות על-מנת לתאם את הדברים עם משרדים אחרים כדי שיוכל לומר לנו דברים ברורים, אינני יודע מה יועיל הלחץ שלנו להחייט את הדבר.

אני מציע שהוועדה תקבל את הצעת נציג משרד העבודה. על-כן אני מציע שהוועדה תקבל את שורת ההמלצות אשר ניסיתי לסכם בפני חברי הוועדה, ויש לי הרושם שמצדכם באה הסכמה על-כך, את שורת ההמלצות הללו נעביר למשרד העבודה והן יחזקו את ידיו במויים שלו עם משרדים אחרים, ובעוד שלושה-ארבעה שבועות נחזור לנושא זה.

ס. בז'רנו:
אינני מתנגד להעביר את ההמלצות למשרד העבודה, אולם ההצעות אינן מושלמות.

היו"ר ה. ברגר:
אנו נוכל לנסח את ההמלצות הללו באמצעות ועדת מטנה מצומצמת וזאת האחרונה תביא את ההמלצות למשרד העבודה תוך טבוע.

ב. אבניאל:
אני רואה בכל זאת דק דחית הענין. כי לא יתכן שמשרד גחראי אינו מסוגל להגיש לנו טעם טעמו קונקרטי, כטם טעמו מרכז הלשכות, אם, בניח, לא יקבלו את התקציב בלחץ אם נמצא לנתוץ בנקודה זו אחרת על-מנת שיקבלו זאת.

מר עילם:
הצעות משרד העבודה הוגשו לכנסת באמצעות הודעת ארת העבודה.

ח. למדן:
אני מוכנה לקבל את ההצעה בתנאי שתובענה בהמלצות גם דרישות המיעוט.

ה ו ת ל ט:

(א) למנות ועדת מטנה אשר תנסח ותביא את המלצות הוועדה למשרד העבודה.
חברי הוועדה הם: ב. אבניאל, ס. בז'רנו, ה. ברגר וח. למדן.

ז"י.

ועדת העבודה
11.2.53

ועדת המסנה תתכנס הסבוע בתל-אביב.
(ב) מליאת הוועדה תחזור ותרון בטאלת האבטלה
בעוד שלושה ארבעה שבועות כאשר מטרד העבודה
יהיה מוכן בדבריהם קונקרטיים אך יביאם
לפני הוועדה.

הישיבה סגורה.

הישיבה ננעלה בשעה 11.35.